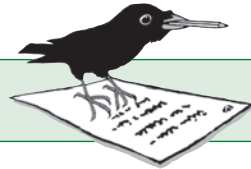

Reacties

Teruggang kievitenstand heeft niets te maken met ljipaaisykjen

Het stuk over de kievitseieren in *het Vogeljaar* 63(1)46-47: vraagt om een reactie. Men kan op veel manieren tegen het zoeken en rapen van kievitseieren aankijken. De Friezen gebruiken trouwens liever de term 'ljipaaisykjen'. Er is over het ljipaaisykjen allerlei wetenschappelijk onderzoek beschikbaar. Dat begon met Gerard Rinkel en Herman Klomp (zie onder andere (Voous 1995)) en eindigde zo'n beetje met Wim ter Keurs, Maurice Kruk en Albert Beintema. Daaruit blijkt overduidelijk dat het fenomeen geen of nauwelijks meetbaar effect heeft op de stand van de heraut van het voorjaar.

Waar hebben we het over bij de Kievit *Vanelus vanellus*, 'ús ljipke'? De westpalearctische populatie strekt zich uit tot ver achter het Oeral-gebergte in Rusland. De meest recente integraaltelling – van enkele jaren geleden alweer – schat de totale populatie op tussen de 5,1 en de 8,4 miljoen exemplaren, een marge van meer dan 50%. Een onbedreigde vogelsoort. Maar dat merken we pas goed in het najaar als onze kuifdrager bij duizenden en duizenden onze wormrijke groene greiden en maïsstoppelevelden overspoelen. Anderzijds valt niet te ontkennen dat de broedpopu-

latie in Fryslân – en overigens nog sneller ook in de andere provincies, en zelfs in eierzoekeersvrije reservaten – relatief snel terugloopt. Het gaat om enkele procenten per jaar. Bij de Grutto is dat nog meer!

De gestage, sluipende, negatieve ontwikkeling heeft alles te maken met de moderne manier van agrarische bedrijfsvoering. De vogels stappen gewoon uit, ze blijven weg. Ze zoeken hun broedplek elders, in het buitenland, op een aantrekkelijker plek, veelal ver oostelijker. Deze ontwikkeling – en we staan aan de vooravond van een volgende 'grote sprong vooruit' nu het melkquotum wordt afgeschaft – wordt in feite geen strobreed in de weg gelegd.

Feit is ook dat de eierzoekeer – zelfs nationaal – de hoofdrol speelt in een vorm van bescherming, de nest- en kuikengerichte, eenvoudige, maar bewerkelijke nazorg, de 'neisoarch'. Daarvoor zijn veel mensen nodig en die worden uit de groep van de 'ljipaaisykers' nog altijd gemakkelijk en talrijk gemobiliseerd. In Fryslân veel gemakkelijker en veel meer talrijk dan in elke andere provincie. Het scheelt minimaal de factor tien (per duizend inwoners). De verhelderende grafische voorstelling daarover, gebaseerd op harde cijfers van landelijke coördinatie van deze ac-

tiviteiten, heb ik opgenomen onder andere in het door mij geschreven boekje (Roodbergen 2009). Friestalig weliswaar, maar door iedere Nederlander gemakkelijk te begrijpen.

Een stukje historie. In 1976 ontstond de Stichting Kritisch Faunabeheer als radicale afsplitsing van Vogelbescherming Nederland. Dat was het gevolg van de maatschappelijke polarisatie in die tijd: de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw. Toen begon het verzet tegen zaken als eierzoecken en jacht echt fel en hard. In 1979 stelde Europa een zogenaamde Vogelrichtlijn op met bepalingen aangaande de jacht en eierzoecken. In 1987 begon de procedure voor een nieuwe nationale natuurwet. In 1993 spraken Tweede en Eerste Kamer zich uit over het kievitseieren zoeken. De Bond Friese VogelWachten (BFVW) ontving verrassend grote erkenning en werd zelfs vrijwel Kamerbreed en door beide Kamers ten voorbeeld gesteld voor het hele land vanwege het succesvolle en educatief kansrijke harmoniemodel van combinatie van eierzoecken en bescherming. Intussen ging de procedure voor de Flora- en faunawet door. In 1999 maakte Harm Niesen namens de stichting Kritisch Faunabeheer (die zich intussen omgedoopt had tot De Faunabescherming) een bezwaar tegen het eierzoecken aanhangig in Brussel.

In april 2002 werd de Flora- en faunawet van kracht. Nieuw in deze wet van de Friese staatssecretaris Geke Faber waren belangrijke consideransen. 'Niets mocht meer in de natuur'. Wie wat wilde diende zelf te bewijzen dat hetgeen hij of zij wilde ecologisch onschuldig was. Een onmogelijke eis voor eenvoudige particuliere organisaties. Bovendien was elke verleende vergunning of ontheffing eindeloos vatbaar voor beroep en bezwaar. Harm Niesen heeft zijn persoonlijke vendetta tegen de fjildman uitstekend gespeeld, 38 jaren lang. De BFVW verzette zich hevig, maar tevergeefs. Zij voorspelde dat de nieuwe Flora- en faunawet de eierzoecker zou knevelen, de weidevogels negatief zou beïnvloeden en voordelig zou uitpakken voor de jurist en voor de natuurlijke predatoren. Alle parameters wijzen erop dat de BFVW-voortuitblik van toen juist was.

In oktober 2003 sprak de Europese Commissie zich na langjarig beraad uit over de zaak van de kievitseieren. De Commissaris van Milieuzaken, Margot Wallström, zei beharrenswaardige dingen, zoals: 'Mijn diensten zijn van mening dat er voor het rapen van

kievitseieren geen andere, bevredigende oplossing bestaat, aangezien het gaat om een oude volkstraditie die niet vervangen kan worden door een andere activiteit met dezelfde sociaal-culturele waarde. Het rapen van kievitseieren maakt bovendien deel uit van een reëel programma voor de bescherming van weidevogels'.

Tegenover dit verlies op Europees niveau stond de winst van Niesen c.s. in eigen land. Hij wist in 2002 een Flora- en faunawet voor elkaar te krijgen die de succesvolle, harmonische aanpak van de BFVW van het benutten van de gebruiker in de bescherming en in de verdediging drong. Een wet ontstond die alle ruimte biedt aan ééndimensionaal ethisch denkende tegenstanders en alleen maar verdere beperkingen voor de naar vrijheid snakkende 'fjildman/neisoarger' opleverde. Heel slim bereikte Niesen stapje voor stapje zelfs de situatie dat het recht van eierzoecken juridisch gebonden werd aan de ontwikkeling van de kievitenstand, en zelfs nog beperkt tot Fryslân, en volgens de laatste uitspraak zelfs nog alleen bepaalde gebieden. De relatie komt uit het niets, maar het moet gezegd: knap strategisch werk! Dat het voor de Kievit en de andere weidevogels een slechte zaak is, moeten we maar kennelijk voor lief nemen.

Wie zei daar: Kafka?

Voor de BFVW brak inderdaad een frustrerende periode aan van stapeling van concessie op concessie. Elke gang naar een gerechtshof leverde een nieuwe, beperkende eis op! Tot een ridicule, vernederende vertoning met een sms'je naar een Hollandse Big Brother aan toe, waarin aan een digitale robot die ik Damocles noem, gevraagd moet worden of het ljipaaie dat voor z'n voeten ligt 'ge-raapt mag worden'. Brr... Toeval of niet, de teloorgang van de weidevogels begon in die periode pas goed.

De eierzoecker staat veel dichter bij de natuur dan de gemiddelde burger; ljipaaikers zijn de eskimo's en de aboriginals van Fryslân en Nederland. Eierzoeken is niet zozeer het vullen van de pet, maar vooral van hoofd en hart. Het is de wet die niet deugt! Er is een nieuwe nationale natuurwet in de maak. Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten – van alle provincies – zouden samen met de commissarissen oprecht en met overtuiging en met de juiste bagage met de wetsvoorbereiders in de slag moeten om de consideransen van de contraproductieve Flora en faunawet gewijzigd te krijgen, de wet waarop de Raad van State zijn

Reacties

uitspraken baseert, moet baseren! Het rapen van kievitseieren verdient een veel positievere, stimulerender, mag ik zeggen Europees, benadering dan waarvan nu sprake is in de nationale wet- en regelgeving!

Natuurlijk, het is erg naar maar kennelijk onontkoombaar, dat it Heitelân – en heel Nederland, ook het Noord-Holland van heer Niesen – gestaag zijn aantrekkelijkheid voor grote aantallen iconen van de weide verliest. Na Kemphaan en Watersnip, volgen nu Grutto en Kievit. Het geheel van het nu nog alleen Friese Ljipaaisykjen en neisoarch kan alleen maar als een waardevol maatschappelijk tegenkoppelingsmechanisme worden gezien. Dat huis van de bescherming staat nog steeds al zal ook deze nieuwste onterechte aanval op het eierzoecken dat beschermingsgebouw weer verder aantasten. De contraproductieve zegeningen van de natuurwet van 2002 hebben er bijvoorbeeld nu al toe geleid dat de einddatum al zover naar voren is geraakt – ver vóór 1 april, als vrijwel alle landwerk nog moet gebeuren; u kunt zich voorstellen wat daarvan

de gevolgen zijn – dat er geen enkele sprake meer is van een wervende kracht van het kievitseierenzoeken: de jeugd vindt vrijwel geen eitje meer en kiest voor een andere hobby, en zelden een natuurgerichte. Die situatie, van verlies aan onmisbare betrokkenheid die niet meer aan volgende generaties wordt doorgegeven, is op de wat langere termijn vrijwat dreigender voor de natuur dan de ljipaaisiker voor zijn ljip!

■ Sake P. Roodbergen, Akkrum, e-mail: roodbergen@upcmail.nl.

LITERATUUR:

Lumeij, J.T., D.A. Jonkers & J.J.H.G.D. Karelse (2008): Beter één vogel in de hand... - Vogelvangst, valkerij en eieren zoeken in ambacht, cultuurhistorie, natuurbescherming en wetenschap. 22,5 x 28,6. Gebonden. 224 bladzijden. ISBN: 978 90 5011 263 5. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Roodbergen, S.P. (2009): Ljippen, lân en leafde. Bladzijde 123, Bornmeer.

Voous, K.H. (1995): In de ban van vogels. Bladzijden 304, 417. Scheffer, Utrecht.